

Іван Руснак,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземних мов,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
(м. Чернівці, Україна)

Ivan Rusnak,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Foreign Languages,
Khmelnitskyi Humanitarian and Pedagogical Academy,
(Chernivtsi, Ukraine)
ivan_rusnak49@ukr.net
ORCID ID 0000-0003-0379-7177

Марина Василик,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
іноземних мов,
Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника
(м. Івано-Франківськ, Україна)

Vasylyk Maryna,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department
of Foreign Languages,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine)
vasilikmarina6@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-0515-9251

УДК 373.2.(71=161.2)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПЕРЕДШКІЛЛЯ В СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ Й ВИХОВАННЯ В КАНАДІ

Анотація. У статті проаналізовано основні напрями еволюції українського передшкілля (класів передшкілля, підготовчих/підготовчих класів) як складника системи національної дошкільної освіти й виховання зростаючих поколінь українців Канади впродовж другої половини ХХ – початку ХХІ ст. і важливого чинника, що закладає основи гармонійного розвитку дитини, сприяє вивченню рідної мови, пізнанню історії, культури, звичаїв і традицій її прабатьківщини. Актуальність дослідження зумовлена недостатньою дослідженістю окресленої проблеми та доцільністю використання прогресивних ідей і досвіду канадських українців у національному вихованні дітей дошкільного віку в освітньому просторі України та сучасного українського зарубіжжя. Мета статті полягає у виявленні особливостей організації освітньо-виховного процесу в класах передшкілля, з'ясуванні їх ролі в розвитку особистості дитини та підготовці її до шкільного навчання. Досягненню мети сприяло використання таких методів дослідження: загальнонаукових (аналіз, синтез, систематизація зібраного матеріалу), теоретичного осмислення й узагальнення одержаних результатів та їх інтерпретації. Установлено, що класи передшкілля в системі українського дошкільного виховання в Канаді були організовані на початку 50-х рр. ХХ ст. для підготовки дітей до навчання в системі рідномовного шкільництва та продовження національної освіти й виховання, основи яких заклали дитячі світлички та садочки. Вони розташовувались у спеціально обладнаних приміщеннях, що повністю відповідали державним вимогам, і діяли за навчальними програмами, які забезпечували, окрім загального розвитку, національне й релігійне виховання дитини. Навчально-матеріальне оснащення класів передшкілля та дидактичний супровід освітнього процесу впродовж досліджуваного періоду постійно вдосконалюються з урахуванням досягнень дошкільної педагогіки та інших галузей науки, тенденцій еволюції суспільного дошкільного виховання в Канаді, що забезпечує успішне виконання програм освіти й виховання дітей дошкільного віку та належний імідж у середовищі української діаспори.

Ключові слова: передшкілля, підготовчий клас, українська система дошкільної освіти й виховання, Канада, дидактичний супровід, навчальні програми, національне виховання, діти дошкільного віку.

PRESCHOOL DEVELOPMENT TRENDS IN UKRAINIAN SCHOOL PREPARATION SYSTEM OF EDUCATION AND UPBRINGING IN CANADA

Abstract. The article has analyzed the main directions of evolution of Ukrainian preschool (preschool classes, preparatory classes) as a component of the system of national preschool education and upbringing of younger generations of Ukrainians in Canada during the second half of XX – the beginning of XXI century and an important factor that lays the foundations for the harmonious development of the child, promotes learning the native language, knowledge of history, culture, customs and traditions of his or her motherland. Relevance of the study is due to insufficient research of the outlined problem and expediency of using progressive ideas and experience of Canadian Ukrainians in national education of preschool children in educational space of Ukraine and modern ukrainian abroad. The purpose of the article is to identify the features of organization of the educational process in preschool classes, to clarify its role in personal development of the child and to prepare him or her for school. Achievement of the goal was promoted by use of the following research methods: general scientific (analysis, synthesis, systematization of the collected material), theoretical comprehension and generalization of the obtained results and their interpretation. It is established that preschool classes in the system of Ukrainian preschool education in Canada were organized in the early 50's of the twentieth century to prepare children for education in the system of native-language schooling and to continue national education and upbringing, the foundations of which were laid by children's rooms and kindergartens. They were situated in specially equipped premises that completely conformed to state requirements and worked according to curricula that provided, in addition to general development, national and religious upbringing of the child. Educational and material equipment of preschool classrooms and didactic support of educational process during the study period are constantly improved taking into account the achievements of preschool pedagogy and other fields of science, trends in the evolution of public preschool education in Canada, which ensures successful implementation of educational programs for preschool children and appropriate image in the environment of the Ukrainian diaspora.

Keywords: preschool, preparatory class, Ukrainian system of preschool education and upbringing, Canada, didactic support, educational programs, national education, preschool children.

ВСТУП

Постановка проблеми. Доленосні суспільно-політичні та соціально-економічні зміни на європейському континенті на межі 80 – 90-х рр. ХХ ст. і особливо проголошення незалежності України та зумовлені ними масові міграційні процеси різко збільшили українську присутність у світі. Сьогодні на земній кулі практично немає континенту, де б не проживали вихідці з України. Прикметно, що в нових країнах поселення найбільш свідомі з них, щоби зберегти українську субстанцію і прилучити новонароджених українців до рідної мови та духовності, розгорнули активну культурно-просвітницьку роботу, прагнуть дати своїм дітям українознавчу освіту і забезпечити їх національне виховання. З цією метою вони організують громадські об'єднання й товариства, відкривають суботні й недільні школи, вбачаючи в останніх головний засіб збереження зростаючих поколінь від цілком природних у таких умовах процесів асиміляції та денационалізації. Водночас досвід емігрантів попередніх хвиль, і особливо післявоєнної, засвідчує, що виконати цю функцію (і то не повною мірою) може лише повноцінна система національної освіти, основу якої становлять дошкільні навчальні заклади. Показовим у цьому сенсі є досвід канадських українців: вони ще на початку минулого століття заснували в Канаді систему рідних шкіл, яка згодом поповнилася закладами, що давали вищу українознавчу освіту, а в 50-х рр. ХХ ст. розбудували мережу дошкільних установ як цілком природну і необхідну основу системи рідномовної освіти. Вважаємо, що прогресивні ідеї українсько-канадських педагогів та їх практичний досвід у галузі дошкільної освіти й виховання зростаючих поколінь сьогодні заслуговують вивчення і творчого використання як в українській діаспорі, так і в Україні. Цим, власне, й зумовлена актуальність нашого дослідження.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Система дошкільної освіти й виховання в українській діаспорі Канади діє вже понад півстоліття і відіграє важливу роль у прилученні зростаючих поколінь канадських українців до української мови, культури, звичаїв і традицій рідного народу, є ефективним засобом залучення їх до активної участі в життєдіяльності етнічної спільноти. Та, незважаючи на ці функції, її педагогічні засади і практичний досвід у національному вихованні дітей дошкільного віку ще не привернули належної уваги вітчизняних дослідників, зрештою, як не стало предметом їх зацікавленості і суспільне дошкільне виховання Канади. Зазначмо, що лише в роки незалежності України до вивчення історії поселення і життя українців у Канаді звернулися В. Євтух, О. Ковальчук, Б. Лановик, В. Макар, О. Сич та інші вчені. Проблеми української освіти й виховання в цій країні досліджували Б.Ажнюк, Г. Бигар, Т. Михайленко, О. Палійчук, І. Піц, С. Романюк, І. Руснак, І. Стражнікова, Г. Філіпчук та ін. Лише окремі аспекти дошкільної освіти українців у Канаді знайшли епізодичне висвітлення у працях С. Романюк, І.Рудницької-Юрійчук, І. Руснака та М. Чепіль, однак окреслена нами проблема не знайшла в них відображення.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ – висвітлення процесу становлення і розвитку передшкілля як складника системи української дошкільної освіти й виховання в Канаді.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення мети наукового пошуку використано такі методи: загальнонаукові (аналіз, синтез, систематизація зібраного матеріалу), хронологічний, історичної ретроспекції, пошуково-бібліографічний.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На основі аналізу наукової літератури з окресленої проблеми встановлено, що процес формування української дошкільної освіти й виховання в Канаді припадає на початок 1950-х рр., коли українські емігранти, особливо

представники третьої хвилі еміграції, які почали прибувати до цієї країни з кінця 40-х рр., зрозуміли, що молоде покоління, насамперед народжене в імміграції, відчувається батьків і поступово відходить від участі в житті етнічної громади. Рідні школи, покликані забезпечити національне виховання дітей українців, уже не в повній мірі справлялися з покладеними на них обов'язками, позаяк їх учнями ставали ті хлопчики і дівчатка, які або зовсім не знали української мови, або слабо володіли нею. Порятунком від їх асиміляції та денационалізації прогресивні українські педагоги побачили в дошкільних закладах, які повинні дати дітям канадських українців знання їх материнської мови та закласти надійні підвалини національного виховання. Уперше офіційно питання про їх заснування було поставлено на четвертому конгресі Комітету українців Канади (1953), у резолюціях якого зазначалося, що українська школа й дошкільця мають бути єдиними для всіх складових організацій Комітету українців Канади і діяти за одним планом навчання, однією, окрім релігії, програмою навчання з кожного предмета й одного типу підручників та посібників і водночас наголошувалося, що дитячі садки та українська народна чотирирічна школа є основою релігійного і національного виховання та передумовою для культурної і громадської діяльності дітей і молоді в етнічних громадах. Відповідно до рішень конгресу в місцях компактного проживання українців були організовані світлички і садочки для дітей віком до 4-ох років життя і передшкілля – для 5 – 6-річних дітей. Організаторами їх стали первинні осередки Комітету українців Канади та українських жіночих товариств. Однак у своїй діяльності вони зустрілися з певними труднощами, насамперед психологічного характеру.

Вивчення джерельної бази дослідження засвідчило, що матері, особливо ті, які народилися в Канаді і віддають своїх дітей до української дошкільної установи, мають надзвичайно високі вимоги до неї. Вони хочуть бачити її на рівні державних дошкільних закладів і вимагають дотримання всіх формальностей у провадженні освітнього процесу та виконанні всіх вимог, які модерна / сучасна світличка, садочок чи клас передшкілля повинні мати, щоб бути справжньою виховною установою. Однією з найважливіших і обов'язкових умов організації українського дошкільного навчального закладу в Канаді є «ліцензія» (License), іншими словами – дозвіл від влади на його утримання, яку видає Social Service або відділ освіти (Климишин О., 1971, с. 15).

У разі недотримання такої вимоги передбачені певні покарання – аж до заборони діяльності. Для отримання дозволу необхідна медична перевірка як дітей-вихованців, так і педагогічного персоналу. Ліцензія вимагає ведення точної картотеки, включаючи особисту карточку («emergency card») на кожного вихованця, у якій подані загальні відомості про дитину: ім'я і прізвище, дата народження, ім'я батька і матері, домашня адреса і телефон, робочі адреси і телефон батьків, дата останніх лікарських оглядів дитини, адреса лікаря і лікарні, підтверджені підписом батьків, координати того, з ким треба контактувати у випадку, коли з якоїсь причини потрібно з дитиною туди звернутися (підпис батьків дає за необхідності право вихователю надати дитині першу допомогу, коли немає можливості зв'язатися з рідними), адреса особи і її «відношення спорідненості до дитини», яку негайно слід повідомити про випадок, коли немає можливості зв'язатися з батьками (Климишин О., 1974, с. 15). Правилами дошкільної установи передбачено наявність у її приміщенні кімнати першої допомоги: невеличкої кімнати з ліжком, де можна було б відокремити дитину у випадку хвороби чи нещасного випадку. Окрім того, вони включають обов'язкове страхування дітей від нещасних випадків. Дотримання всіх цих вимог дає батькам упевненість, що їхня дитина перебуває в безпечному місці, а управа дошкільного закладу дійсно щиро дбає про відданих під її опіку дітей. Тож, відчуваючи спокій, вони радо віддають туди своїх дітей, адже це не просто українська світличка, але й добре зорганізована національна виховна установа, що водночас відповідає вимогам держави.

Важливим чинником виконання дошкільною установою визначених для неї державними документами й ухвалами українських громадських організацій функцій є співпраця педагогів садочка, світлички, класів передшкілля з батьками дітей. Слід зазначити, що в перші роки свого існування система дошкільної освіти й виховання не набула широкої популярності в середовищі етнічної громади. Але її організатори й працівники все ж таки рук не опустили й доклали чимало зусиль, щоб батьки усвідомили важливу роль українського садочка в загальній системі національного виховання, переконалися в доцільності застосовуваних методів, зрозуміли й оцінили виховні вартості українських казок, ігор, пісень, забав і спілкування в гурті однолітків.

Завдяки цьому, орієнтуючись на досягнення спільної для батьків і педагогів мети – забезпечення гармонійного розвитку дітей дошкільного віку в українській діаспорі – батьки взяли на себе такі обов'язки:

- стежити, щоб звичною і постійною розмовною мовою в сім'ї була українська;
- повторювати та закріплювати вивчений у підготовчому класі навчальний матеріал;
- систематично спілкуватися з педагогами і таким чином бути в курсі всіх останніх новин із життя передшкілля, особливостей виховання власної дитини та шляхів подолання можливих труднощів;
- брати активну участь та допомагати в організації навчально-виховного процесу в класі передшкілля;
- цікавитися життям дитини за межами сім'ї – вулиця, садочок, школа, коло друзів.

Важливою умовою оптимально успішної організації навчально-виховного процесу в системі української дошкільної освіти й виховання в Канаді, що з'явилася наприкінці минулого століття і визначає її діяльність на сучасному етапі, є дотримання цілої низки принципів, які становлять підґрунтя для його розбудови: формування змісту, добору форм і методів роботи з дитиною дошкільного віку. До її основних принципів належать: принцип доступності; принцип єдності розвитку, навчання, виховання й оздоровлення дітей; принцип наступності (реалізується через створення навчально-виховних комплексів дитячий дошкільний заклад – школа – вищий навчальний заклад); принцип єдності виховних впливів сім'ї та дошкільного закладу; принцип демократичності та гуманності педагогічного процесу; принцип активності; принцип особистісно орієнтованого підходу до розвитку дитини; принцип відповідності змісту

навчально-виховного плану, програми віковим особливостям вихованців дошкільного навчального закладу; принцип зв'язку із життям, який передбачає самостійне практичне застосування дітьми знань, здобутих у дошкільному закладі; принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей і принципів індивідуалізації й диференціації.

Відповідно до мети і завдань передшкілля нормативні документи його діяльності передбачають два основні напрями освіти й виховання: релігійний і

національний. Релігійне виховання здійснюється з урахуванням того, що дитина у віці 5-6 років спроможна сприймати релігію лише антропоморфічно, а не абстрактно. Тому навчальна програма пропонує ознайомлення дітей з повсякденною практикою духовного життя людини, елементарними знаннями про Бога, релігійними обрядами. Національний напрям освіти й виховання забезпечує вивчення, здебільшого в інтегрованій формі, таких українознавчих предметів, як мова, література, історія, географія, культура, мистецтво України. Окрім того, для них проводяться заняття з математики, природознавства, малювання, музики і співів, фізкультури, організовуються ігри і розваги, різноманітні виховні заходи з нагоди релігійних, державних і національних свят канадських українців. У підготовчому класі вихованці мусять знати абетку, уміти писати літери, розмовляти на «легкі» теми, описати подію чи заняття, розказати казку, оповідання, рахувати до п'ятдесяти, знати твори Т. Шевченка, Л. Глібова, Лесі Українки, І. Франка, Н. Забіли, Р. Завадовича, декламувати напам'ять вірші, співати українських пісень, впізнавати на портретах князів і гетьманів України, національну символіку, орієнтуватися на карті України, володіти елементарними знаннями про природні багатства, рослинний і тваринний світ своєї прабатьківщини.

Зважаючи на те, що «5-річна дитина потребує широкої програми навчання, перепрофесійованої різними формами досвіду, кімната Підготовчої кляси мусить мати такий виряд, який уможливило б різноманітність дослідів і досвіду» (Пеленська І. 1972).

Для їх проведення в навчальній кімнаті – широкій, просторій, світлій – мають бути створені осередки/куточки зацікавленості: господарський, драматичний, музичний, малярський, природознавчий, будівельний, бібліотечний, математичний, письмовий, а на території дошкільного закладу – спортивний майданчик та пришкільна ділянка. Тут вчителька проводить навчальні заняття, а після них діти можуть займатися самостійно, у парі чи групою різними видами пізнавальної діяльності. Необхідною умовою, що стосується організації таких куточків, є вміло дібраний відповідний матеріал для занять і ігор дітей. Зокрема, тут повинні бути кубики (80 штук) – квадратні і прямокутні, дошка для гри, різні колеса, трикутники, бочівочки й ін., оскільки «при будові кубиками діти розвивають свій творчий комбінаційний зміст і хист та зручність рук, також учаться співпрацювати з другими, бо при цій грі дитина рідко бавиться сама одна» (Пеленська І. 1972).

Позаяк улюбленим заняттям хлопчиків є столярство, то в кімнаті мають бути «три лавочки, шість вертільників і кілька молотків, доволі цвяхів, пилки, пісковий папір, гебель, клямри, вістря, в'язання та ін. знаряди, які вчать дитину координації очей і рук, дають вправу рисування і розвивають змісли» (Пеленська І. 1972).

Проведення занять з природознавства вимагає «акваріюма, скриньки з рослинами в землі, звірят, кліток і хаток, але також компасу, городничих знарядів, магнету, побільшуючого скла, терарія (саджавка для звірят з водою і землею, чи камінцями), термометра, призми-многокутника. Їжа для звірят, насіння і росада рослин, хемікалії для дослідів – потрібні вчителю для вияснення дітям різних з'явищ і процесів. Вона примінює їх у випадку потреби. Ілюстровані книжки з природничих ділянок повинні діти мати на полиці і користати з них» (Пеленська І. 1972).

Наявні в класі передшкілля «слухово-візуальні прилади збагачують програму дня і дають багато засобів для дитячого досвіду й досвіду. Це є фільмові стрічки, прожектор, телевізія та оригінальні виставки з окремих ділянок» (Пеленська І. 1972).

Для занять музикою, яка відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні особистості дошкільника, передовсім потрібні фортепіано, ритмічні інструменти, музичні книжки, платівки, патефон і ін.

Діти дошкільного віку, як відомо, схильні до мистецької діяльності, передусім до малювання, причому найбільше вдоволення дає дитині орудування великим квачем (пензлем) з довгою ручкою. Інші матеріали творчої праці – це пластилін, крейда, кредки, олівці, маса (засіб) для малювання пальцями, ножиці, клей і різного роду папір, у тому числі й газети та журнали.

У приміщенні підготовчого класу повинен бути куток домашнього господарства, обладнаний господарським і кухонним знаряддям, які діти можуть уживати в забавах, що має велике значення для розвитку уяви і суспільного наставлення дитини. Тут можна додати теж дерев'яний «дім ляльок», у якому також захоплено бавляться діти, переставляючи обстановку, одягаючи ляльок і видумуючи для них різні гри, завдання і ролі.

Педагоги українського дошкілля у США та Канаді одностайні в тому, що кожний підготовчий клас, як і світличка й садок, «має обов'язково власну бібліотеку з книжками для вчительки, яка читає дітям і оговорює з ними прочитане. Діти теж оглядають ілюстрації, але треба постійно звертати їхню увагу на поведінку з книжкою. Якщо вони мають часто до діла з книжкою і навчаться її шанувати, вони будуть очочі до науки, коли підуть до першої кляси народної школи і почнуть навчатися письма й читання» (Кімнатний виряд підготовчої кляси, 1972, с.10-11).

У житті дітей дошкільного віку важливу роль відіграють рухливі ігри. Вони зазвичай проводяться на спортивному майданчику, у дворі. Та коли їх надворі через погодні умови не можна проводити, у школі чи садочку / світличці повинна бути кімната, у якій є «гойдалка, драбинка, скринька з піском, начиння з водою та ін. знаряддя, які заспокоюють потребу дитини скакати, лазити, суватися, перекидатися, бігати. Менше рухомі зайняття виконують діти одинцем або в малих групах, на долівці, при столі або дошці. Тоді тіло дитини є порівнює спокійне, де уява і м'язи працюють швидким темпом. Тоді дитина займається малим комплектом кубиків, поїздом, лодкою, літаком, гумовими ляльками, дерев'яними коралями, шпульками (котушками), кілочками, засувками, складанками,

а також учитися орудувати ляльками з лялькового театру, вбивати кілки до дошки з власними узорами, або творити комбінації з іграшок і різних матеріалів, щоби створити казку здраматизувати якусь подію, розв'язувати якусь подію, розв'язувати якусь проблему» (Кімнатний виряд підготовчої кляси, 1972, с. 10-11).

Плануючи заняття в підготовчому класі, педагогові необхідно обов'язково враховувати індивідуальні запити й інтереси дітей. Зокрема, слід брати до уваги, що «багато дітей має пляни зайняти на ранішні гри надворі і їм спішно повідомити про це. Два хлопчики прийшли в чобітках, вони хочуть знову гратися в ковбоїв. Влодко і Михась принесли індіанські пера і вони хочуть, щоб кожний вступався з дороги на подвір'я, бо вони звідтам будуть очікувати ковбоїв. Деякі зайняття це прямо щоденна конечність дитини. Мирон заповідає, що він буде їхати трактором. Марійка плянує їзду на новому триніжному ровері. Група дівчаток сидітиме на горбичку і бавитися «у пташок на вершку дерева». Ірка і Анна будуть рисувати на піску. Гарко хоче, щоб йому допоміг хтось садити Тарасика до червоного вагону. Галя і Дарця будуть нині знову наповняти тачки сухим листям. Деякі діти приносять речі, щоб їх показати і гратися з другими. Одна дівчинка принесла ванночку з милом і парфумою для купання ляльки. Лідочка прийшла з новою книжкою і мушлями з Флориди. Юра хоче знати чи буде час піти на його подвір'я, оглянути новонароджені песятка. Даруся вивчила нову річ на піяніні і хоче заграти її учительці. І так проходять вітання і зустрічі кожного, сповненого подій, дня» (Порядок дня у підготовній кляс, 1972, с.14-15).

Тому о 9-ій годині дітей виводять на подвір'я. Тут вони «мають нагоду вволю набігатися, вискакатися, лазити, зударятися. Проводити заплановані гри й заняття. Одні гонять, другі стоять спокійно з боку. Деякі кричать, деякі балакають, деякі мовчки граються» (Порядок дня у підготовній кляс, 1972, с.14-15).

Хвилин через 40-45 вони повертаються до класного приміщення і після короткого відпочинку приступають, згідно з планом учительки, до наступних занять, які проводяться на засадах Вальдорфської педагогіки, ідей С. Русової, М. Монтесорі, новітніх досягнень педагогічної науки.

Ми підтримуємо думку І. Пеленської, яка, визначаючи роль і місце передшкілля в житті дошкільників, цілком слушно стверджувала: «Існування підготовчих кляс вважаємо позитивним явищем, бо ці кляси творять перехідний етап між українською дитячою світличкою та народньою школою, підготовляючи дитину до шкільного навчання, засоблюючи її знанням з ділянки мови, природничих знань, мистецтва й культури взагалі. З національного боку ці кляси є дуже важливі, бо вони творять свого роду противагу до державних кіндергартенів, які поголовно відвідують 5-річні українські діти і в яких вони перебувають 5 днів у тижні. Українські кляси паралельні до американських відбуваються лиш один раз у тижні, але вони подають дитині знання в рідні мові і з національним навітленням» (І. Пеленська, 1972, с. 12).

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Результати здійсненого наукового пошуку дають підстави стверджувати, що в досліджуваній нами період (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) удосконалено навчальні програми українського передшкілля в Канаді, докорінних змін зазнало навчально-матеріальне забезпечення освітнього процесу (навчальні приміщення обладнані сучасними меблями, новітніми технічними засобами, що уможливають застосування в навчанні дітей комп'ютерних технологій, Інтернет-ресурсів). Істотно покращився його дидактичний супровід, який формується з урахуванням досягнень дошкільної педагогіки та інших галузей науки, тенденцій розвитку суспільної дошкільної освіти Канади, що забезпечує успішне виконання програм навчання й виховання дітей дошкільного віку, їх підготовку до продовження навчання в рідних школах та створює належний імідж передпілля в середовищі української діаспори.

Перспективними для подальших наукових студій вважаємо дослідження питань використання конкретних педагогічних технологій та інноваційних дидактичних засобів в освітньому процесі українського дошкілля в Канаді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Климишин, О. (1971). Ще до організації дитячих світличок. Наше життя, 11-12, 15.
 Кімнатний виряд підготовчої кляси. (1972). Рідна школа, 2, 10-11.
 Порядок дня у підготовній клясі. (1972). Рідна школа, 2, 14-15.
 Пеленська, І. (1972). Обіжник. Рідна школа, 2, 12.

REFERENCES

- Klymyshyn, O. (1971). Shche do organizatsii dytiachyh svitlychok. Ridna shkola, 11-12, 15.
 Kimnatnyi vyriad pidgotovchoi klyasi. (1972). Ridna shkola, 2, 10-11.
 Poridok dnia u pidgotovnii klyasi. (1972). Ridna shkola, 2, 14-15.
 Pelenska, I. (1972). Obizhnyk. Ridna shkola, 2, 12.

Статтю подано до редколегії 13.01.2020 р.
 Рекомендовано до друку 04.02.2020 р.